

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XXXVI. Lamberto Lunovio, novo Patrifamilias, regulas Oeconomicas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

signes existere, qui heroicum sanguinem Majoribus quasi hereditate quadam in se derivatum, strenuè propagârunt; quam laudem familiæ tuæ sine invidia tribuendam esse, quidam Disputatorum non obscure indicabat, me ultro favente, & encomium amplectente. Vale, & filios tuos, egregios adolescentes, perge ad amplas spes, & tuo genere dignas educare.

XXXVI.

LAMBERTO LUNOVIO

NOVO PATRIFAMILIAS

Regulas Oeconomicas.

ET si præcepta Ethica plus habent momenti & ponderis, quæ claris auctoribus sunt posteritati commendata, qualia continentur in Proverbijis Salomonis, & sententijs Siracidis; tamen ut magna sæpe sapientia tenui involvitur palliolo, & ex lignæo quoque tripode panduntur oracula, sic *Dicta* quædam *meliora* ex vulgi usu circumferri, & sapientum quoque commentarijs inferi videmus. Inter cætera adagia

ex communi sensu profecta, illud est, quod paulò post exponam, si prius gratulationem præmiserò, quâ conjugium recens initum, tibi feliciter & fortunatè evenire jussero, & auspiciatum Hymenæum cæptis favere secundis. Sponsam duxisti probam, pudicam, liberalis formæ, virtutis raræ; quâ quid in thalamos optatius inducere potuisses? Instruxisti domum necessaria supellectile, officium in Repub. nactus es honorificum & fructuosum. Sed quia non minoris est artis, possidenda parare, quàm possessa tueri, quaeris ex me, ut quando in recta administratione œconomix plurimùm est situm, ad opes tum pariendas, tum partas conservandas, quid tibi pro brevi in huncusum regulâ suggeram, ut industriè & cum incremento familiæ rationes tuas in eas, & numeros omnes boni patrisfamilias impleas. Si vellem te per præcepta Ethicæ Philosophiæ circumducere, non deessent libri integri, ex quibus tanquam fontibus haurires hoc genus Institutiones, & disceres, quibus artibus liceat honestè ad opes pervenire; sed quia non vacat tibi, novis matrimonij curis impedito, per longa præcepta ire, tribus verbis expediam, quod vulgè quidem sensu, sed non vulgari

gari veritate, indicatur: scilicet patrifamilias rem augere cupienti tria observanda esse: *Pocula, Loculos, Oculos*. Per *Pocula*, sobrietas, per *Loculos* parsimonia, per *Oculos* diligentia intelligitur. His tribus tu si rectè sciveris uti, promitto, Prosperitatem ipsam tuis tectis successuram, & dominum domus beaturam. In *poculis* attendendum ne quid immoderatè fiat, & cum Lyxo exauriantur opes, non augeantur; largitus vini usus, non mensas tantum, sed totas domos, fundos, & prædia evertit. Diogenes Philosophus conspicatus ædes hominis ebrii venū propositas, minimè dubitabam, inquit, quin hic homo, qui adeo se liberaliter ingurgitabat, tandem post crapulam etiam illum vomeret. Salomon monet, Prov. 23. *Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum & pingua, non ditabitur.* Exempla docent, eos qui symposijs delectantur, ad extremum premi inopiâ & egestate. Et hic est ille coluber, de quo idem Salomon Prov. 23. *Ne intuearis vinum quando flavescit: ingreditur blandè, sed in nervissimo mordebit, ut coluber.* Sera nimis est pœnitentia, quam relinquit evacuata crumena; morsus suos infigit, & pecunia

per Sæphos transfusa frustra quaritur in
capillis. Post lætitiã brevem apparent
combibonũ ora, velut horrida spectra, &
excruciantia corpus & animum tormenta,
qualia sunt, Inanitas marsupij, Perturbatio
in cerebro, Jurgium cum uxore, Jactura
temporis, Rei benè gerendæ neglecta occa-
sio, Fastidium laboris, Hebetudo mentis
in negotijs peragendis, Aculei conscientiæ,
Exactor debiti; de quo Poëta Satyricus Ju-
ven. sat. 6.

*Multos porrò vides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli.*

Neque solùm lanius terribilem visu formam
objicit; pistor quoque solutionem urget,
& imprimis œnopola truci vultu symbo-
lam reposcit. Quid inter hæc debitor? Op-
pignorando & vendendo paulatim domum
ipsam evacuat, & licet eam everrat scopis,
vix tamen teruntium invenit. Huc patrem-
familias deducunt pocula crebrius exhausta,
juxta antiquum versiculum:

Gutta cavat lapidẽ, non vi, sed sæpe cadendo:

Vina cavant Loculos, non vi, sed sæpe bibendo.

Gnavus & sobrius rei suæ curator sentit è
contrario, lucrum occulto fœnore sibi cresce-
re, & tacitis incrementis auctiores reddi for-
tunas.

R

tunas.

tunas. Et hæc de *Poculis*. In *Loculis* non minus ostendit prudentiam suam Oeconomus, & divitias, non tam multa accipere quam rectè expendendo colligit; designat enim loculi frugalem parsimoniam, non sordidam tenacitatem, & strangulatam in aca pecuniæ funus, quale *Comicus* exagitat in *Euclione*, qui præcisos colligebat unguentum & noctu obstringebat gulam, ne animalium exiret; nam & huic timebat, ne pluvium exhalaret per somnum. Apage te curam hac turpi parcitate, quæ, inimica genio humano, defraudat etiam pecora dimenti. Audi Lyricum:

Nullus argenti color est ---

Nisi temperato splendeat usu.

Tractandi manibus sunt nummi, & contenti. Tu nitor argento addendus; secus arugebit, aut suffodietur à furibus. Parsimonia virtus est, non stupida & ignava; non in nummis, sed in utilitatem, in vitæ comoda, in honesti & decori rationem; non minus abhorret sordes, quam vitat luxum; non negligit necessaria, ad superflua se non extendit; lautitias non affectat, desideria restringit; indigentia est ei pro mensura, sed liberali, & quæ avaram cupiditatem exclu-

dit; scit servare modum, & illud Horatia-
num tenere Lib. 1. serm. Sat. 1.

*Nescis, quid valeat nummus, quem praebeat
usum?*

*Panis ematur, olus, vini Sextarius: adde,
Quis humana sibi doleat natura negatis.*

Quasi diceret: scisne, quæ utilitas sit pecu-
niæ? ad quid nummi serviant? non ad lu-
xum, fastum, delicias, curiositates & nu-
gas; ut uxor vestibibus superbis incedat, ut
sumptuosè ædifices, hortos instruas, peregri-
nas aves in cavea alas, ignoti maris pisces
compares; sed ut ematur panis, ut provi-
deatur familiæ de necessario & honesto vi-
ctu; ut olera non excludantur è mensa; vi-
num apponatur, non in capacibus cirneis &
congijs, & decumanis scyphis, sed in mino-
ribus vasculis, seu cyathis, quorum deni
conficiunt sextarium, biboni uno tractu ex-
hauriendum; paratus ciborum non appetitu
gulæ, sed naturæ desiderijs metiendus. Ho-
rat. l. 2. Od. 16.

*Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leves somnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.*

Non opus est pretiosa suppellectili; non aba-

R 2

cis

cis argento plenis ; non lancibus & patenti
 meliore de metallo factis ; satis sit tibi Calli-
 lum ex paterna hereditate relictum , & Je-
 vi hospitali sacratum ; in hoc ciborum con-
 dimentum , & obsonia , & mensæ secundæ
 bellaria ac tragemata inferantur. *Be-*
est, cui DEUS obtulit, parcâ, quod satis est
manu. Hæc via ducit ad opes ; hæc parat
 opes. Magnum vectigal parsimonia, ait Tu-
 lius : sic additur nummus nummo ; sic lo-
 cus est carmini Ovid.

Contrahe de multis, grandis acervus erit.

Et Hesiodi :

Adde parvum parvo, parvo superadde pusillum.

Fiet & hoc magnum, infelix pelletur egestas.

Et hæc de *Loculis*, ac moderandis expensis.

Jam ad *Oculos* quod attinet, constat, inter

symbolicas imagines *Oculum* censerî ;

enim signum *Vigilantia* & *Diligentia* ;

repræsentatur per leonem , apertis *Oculis*

dormientem ; hæc per hominem, tubò *oculorum*

cò propiora & remotiora inspectantem.

Enim boni & industrij patrisfamilias, *Vigilantem*

& *Diligentem* esse ; industriæ hæc

ret diligentia, diligentia vigilans. Om-

niùm heri est, crebriùs intervifere tam dom-

sticos, quàm operas conductitias, an quilibet

que agat, quod debet, & quomodo: nam, ut communi verbo dicitur, *Oculus Domini est sagina equi*; inspiciendum, an jumentis ad onera ferenda, & pecoribus ad cultum destinatis obsipetur temporibus suis pabulum; an proficiant habitudine corporis animalia, sive domi, sive foris pasta. Eiusdem est numerare pecus, ne quod caput ex grege desideretur. Subtrahit oculum heri & heræ pastor ille, qui apud Virgilium, *eclogâ* 3. invitatus ad canendum, & pignus in certamine ponendum, cecinit:

*De grege non ausim quidquam deponere tecū:
Est mihi namq; domi pater, est injusta no-*
verca,

*Bisque die numerant ambo pecus, alter &
hados.*

Est enim non pauperis tantum, numerare pecus, sed industrij patrisfamilias, vigilantibus oculis in rem præsentem venire, & ad incrementa ac detrimenta sua oculatum esse. In domesticos quoque hic oculus arbiter erit; nū stans horis surgant, & cubitum eant; num otio & locordix se dedant; num perfunctorie, & levi, ut ajunt, brachio opera sua peragant. Quod in horologio est tinnulus monitor, quem *suscitabulum* vocant, hoc est

R 3

herilis

herilis oculus in dōmo , excitat cessatore
Huc facit Plautus in Rudente :

---- *vigilare decet hominem,*

Qui vult sua tempore conficere officia:

Nam qui dormiunt libenter, sine lucro

Et cum malo quiescunt.

Imputet sibi sua damna paterfamilias , quod
magis auribus habet fidem , quàm oculis :
quid effectum velit , mandat sibi. Id docet
pologus , quem bona tua cum venia narrare
liceat ; cum enim epistola sit sermo abse-
tis ad absentem , sequitur , quidquid in ser-
monem cadere potest , etiam in epistolam ca-
dere posse. Erat paterfamilias , qui rerum
suarum minus satagens , & non nunquam
obliviosus , ædiculam gallinariam non ob-
servavit. Vulpes , stimulante gula , in po-
pinam hanc clanculum perrepit , & non
solum convivam , sed lanionem & cocum
egit , lautissimamque sibi paravit cœnam ,
gallinas ad unam omnes jugulavit. Pater-
familias manè revisens ad gallinarium , me-
ra invenit funera , non sine iracundo luctu :
hinc cani gravissimè indignatus , ut custo-
di negligentissimo , plagis etiam multavi-
gnavum excubitorem. Canis acceptâ in-
juriâ factus audacior , & paterfamilias insul-

tans : si tu, inquit, mi here, cui pullastros
& ova dant gallinæ, neglexisti ostium occlu-
dere, quid mirum, si ego, qui nihil commo-
di è gallinis capio, aliquantulum obdormie-
rim, & ita venientem vulpem non sense-
rim. Opportunè. Debit officium herus à
cane discere; negligentia patrisfamilias in
caput ipsius recidit; defuit oculus vigilans.
Si custodiam gallinarij servatam voluisset,
custodem ipsum visitare debuisset. Opor-
tet igitur oculeum esse patremfamilias, &
quasi quendam *Argum*, qui, tametsi cento-
culus, non satis tamen vigilavit, & cavit,
ne à Mercurio deciperetur. Quod dum mo-
neo, nolim in alteram partem peccari, ni-
mià erga domesticos diffidentiâ & suspicio-
ne, quæ non rarò est nequam, & minuit
alacritatem, dum putidiùs inquit in fideli-
tatem. Hæc tria ex Oeconomicis præcepta,
quia tibi ab ipsa virtute sunt insita, non in-
diges mea exhortatione; spero tamen, hanc
epistolam tantò tibi fore gratiorem, quantò
naturâ duce incitator es ad laudem, & didi-
cisti, sine stimulo ad honestissima quæq; pro-
currere, sobrièque, frugaliter, ac cum indus-
tria vigilantia vivere. Vale, &, quod his
litteris non tam tibi, quàm alijs in contra-

ria vitia nitentibus , persuadere contendere
 Crede , rei te familiaris in crementa haum
 ex poculis , gestare in loculis , conservare
 oculis.

XXXVII.

REMIGIO PONTICO,

Ejusque uxori

SABINÆ,

Salutem & pacem in Christo.

ACcepi geminas eodem tempore episto-
 las, unam à te , alteram à tua conjug
 scriptam ; uterque me quasi facialem confu-
 tuit , pacis inter vos conciliandæ. Legi
 tentè vestras litteras , querelarum plenas ; ab-
 ter in alterum discordiæ culpam confert , &
 accusat consortem , non magis tori , quàm
 minis ; mihi tum quidem incidit ille ex Ho-
 mero versiculus :

Iliacos intra muros peccatur , & extra.

Quando verò sic vultis , ut me arbitrum in-
 terponam vestro dissidio , liberè pronuntia-
 bo meum sensum , & sine palpo utriusque
 periam.